

Az 63-dik Kurirhoz tartozó Tóldalék.

Az Eszterházán volt Pompának bővebb le-irása. (Had. Tör. 9. Aug.)

Augusztusnak 2-dikán dél tájban, indultak ki Bétsből Ferentz, 's Leopold, és Károly Fő Hertzegek (József Bétsben maradt) Eszterházára. — Minekutána három aultriai posta-állásokon keresztül haladtak volna, jutottak Magyar Ország', és Sopron Vármegye' szélén fekvő Vimpasszing nevezetű Helységbe, holott várták már a' Nemes Vármegye' 6 Követei *) ő Királyi Fő Hertzegségeket, 's készen tartatták a' hintók eleibe való lovakát, mellyeknek száma többre ment 100-nál. Vimpasszing után, Grosz-Höflein volt a' második magyarnémet posta-állás, hová is két Vármegye Katonái nyargaltak ő Kir. Fő Hertzegségek előtt, valamint szintén Grosz-Höfleinből is annakutána Sopron Városáig 's a' t. Ezen Kir. Városnak Polgárjai, fegyverbe öltözve, 's az úttán lép rendekben el nyúlva, zárlók alatt várták a' F. Utazókat sok órákig, 's délutáni 6 órakor, ágyúk' durrogtatásai között fogadták. Sopronból jöttökben, midőn Széplak nevű helységen innen lévő erdötskéhez közelgettek volna a' Fő Hertzegek: tiszteletekre hiettek az említett erdötskéből, maga a' Fő Ispány ő Hertzegsége, 's Ifjú Eszterházy Miklós Hertzeg, és Gróf Feletits Ignácz Urak, a' Korona őrző fényes Sereggel, és a' több Lovas Nemességgel együtt, 's Eszterházára, melly oda egy fél óra formán elik, ágyúk' durrogásai között szép renddel

b6

*) Ezeknek fejek volt második Allispány T. Pászthory Mihály Ur.

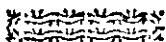

bé vezették. Az 1. szám alatt lévő Szálában elfogadtattak a' Fő-Hertzegek, kik is mindjárt a' játék néző helybe kísértettek, a' mellyben *Vénus*, és *Adonis* nevezetű viggal elegyes szomorú *Olasz* játékok jádzották. A' *Bétsi* udvari Teátrumból voltak az Éneklők. *Vénust*, ama' híres *Giuliani* Asszony *) jádzottá, *Adonist* pedig *Calvesi*. A' Játék két részekből állott, mellyeknek végződésével melleseges tántzok (*Ballétek*) voltak. A' tántzoló Sereget *Alorrelli* igazgatta, ki ezentúl a' *Bétsi* Udvari Teátrumban fog tántzokat adni. A' Játékhoz meg kívántató külömbkülömbféle szép ábrázolásokat (Dekoratziókat) H. *Eszterházy* Felsője *Travaglia* találta, mellyek oly pompások voltak, valamint az Éneklőknek 's Tántzolóknak ruháik is, hogy tsak ez az egy Opera 40 ezer forintjaiba került a' Hertzegnek. Játék után karjára vette *Ferentz* Főhertzeg H. *Eszterházy* Antalnét, *Leopold* Nádorispányunk pedig — *Miklósnét* 's a' t., 's meg nézegették sétálgatva az *Illuminátziót* (világosítást). Ki volt t. i. az egész rőpant *Kastély* világosítva, és a' *Kertnek* is egy nagy része. Nyóltzvan ezerre ment, a' mint értették, az üveg métseseknek száma Kiváltképpenvaló kedvet talált a' kertben lévő két nagy viz omlásoknak megvilágosítása, melly is abból állott, hogy azon grádsoknak belső része még volt rakva égő poharakkal, a' mellyeken a' magasról rohanó viznek tört habjai le hengeregtek, 's mikor szemlélte a' Néző a' viz' zuhanását, ezen által látta a' külömbkülömbféle színnel tsillámló tüzeket. Az *Illuminátzió* megnézegetése után, gazdag vatsorával megvendégelettek a' Fő Hertzegek, és Méltóságok, 's azzal feküdni mentek.

Más nap, az az Aug. 3-án tartatott a' Főispányi Béiktatás' pompája, melly végre az 5 számmal meg jegyzett képes *Palota* (*Bilder-Gallerie*) rendel-tett. *Ferentz*, és *Károly* Fő Hertzegek' Izámara a'

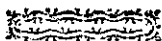
*) Ezer öt száz arany esztendei fizetése vagyon.

a' Palotának jobb oldalán készítettett egy magaslatka állás, mellyre két veres bársony aranyos karos székek helyhez tettek. A' Palota' közepén lévő hosszú asztal' felső részének jobb felől; a' Nádor-Ispány' Széke szemléltetett egy veres bársony aranyos karos szék; bal felől pedig Fő-Ispány ő Hertzegségéé, melly veres materiával bé vontt karos szék volt. Primas ő Eminentziája számára, az említett székek' eránnyába volt helyhez tetve a' Pö Ispány' székéhez hasonló szék, 's a' szék eleibe egy kis asztal. Dél-éltti 10 óra tájban, midőn már nagy részént meg telt volna a' képes Palota Uraságokkal; érkezett a' maga rendes szállásáról Széplakról a' Nemes Sereg melynek. — — — Fő Vezére volt Gróf *Festetics Ignácz* Úr, ki á szép és nyájas maga viselés, és alkalmaztatás még kellemetesebbé tesznek: talám az irigység sem nézhetne görbe szemekkel. A' Nemesség, 5 zászlók alatt jött külön külön Kormányozók alatt, 's rész szerént kék, rész szerént pedig zöld mentében, 's bokrétás süvegben, és sárga tiszmában díszeskedett. Tarfolyán S. V. betűk szemléltettek. Mind maga pénze árra volt a' készülete. Sorba alván a' Kastély előtt az egész Nemesi Sereg, musikája' zengedeztetésével, 's trombitái', és más fuvó szerői' harfogtatásával, úgy nem különben fegyverével 's mozgásaival szép tilzteleteket tett. A' Nemesi Sereget gyalog követte egy tsomó *Kapuvári* Jobbágy-ság dob 's tzigány musika szóval. Azonban a' Statufok Követeiket küldötték a' Fő Hertzegekhez, 's azokat magok közibe le kéretek. A' Követ Uraknak Vezetőjök volt Gróf *Saetsényi Ferentz* ő Kegyelmeisége, ki is meg térvén Követ Társaival együtt a' Fő Hertzegektől, kellemetes kifejezésű Magyar Beszéddel jelentette, hogy ő Kir. Fő Hertzegségek kedvesten vették légyen a' hivatalt, 's azonnal meg fognának jelenni; a' minthogy nem sokára meg is jelentek. *Ferentz* és *Károly* Fő Hertzegek nem ültek fel, a' számokra ki tett székekbe; hanem a' Nádor Ispány körül állottak darak ideig: későbbben ugyan tsak le ültek közönséges székekre. Mindeneknek előtte

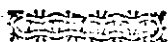

előtte Nádor Ispány ő Kir. Fő Hertzegsége szökölt meg mint Béiktató Kir. Biztos, a' tellyes izámú Gyűlésben, 's egy fontos rövidségű gyönyörű Deák Beszédet mondott. Ennek végződésével, felolvaslattak azon Kir. Irások, mellyekben a' Nádor Ispány Kir. Biztossá, *Eszterházy Antal* ő Hertzegsége pedig, böl dogúltt Attya néhai *Hi. Eszterházy Miklós* helyébe, *Ns Sopron Vármegye*' Fő Ispányává rendeltetett. Ezek után fel kelt a' Primás a' maga ülő helyéből, 's olvasta fel szóval az esküvés' formáját, mellyet a' Főispány hasonlóképpen állva, 's hallatos szóval mondott utánna. Követték az esküvést, *István* ő H. nek, 's az első All Ispány *T. Nagy Mihály* Úrnak deák Beszédjeik; ezeket pedig egy parantsolatnak felolvasása, mellyet a' Kir. Helytartó Tanács botsátott a' Vármegyéhez. Ezzel a' Béiktatás' tzeremoniájának vége lett.

Oda hagyván a' Fő Hertzegek, 's a' mind két Nemen lévő Fő Méltóságok a' képpes Palotát, kőtíkra ültek, 's el járták, és meg nézegették a' Kertben lévő nagyobb és kisebb épületeket; minéműek: a' *Vénus, Diánna*, és *Nap*' Templomai, 's a' *Bagatella*. Ez, *Chinai* iz szerént két kontignázióra készített múlató Ház. Fából épült ugyan; de olly felségesen, hogy tsupán a' maga le irására sok levelek kívántatnának. Az Udvar két óra feléült e bédhez, az 1 számmal jegyes Palotában, de az 5, 6, 7, 8 számokkal jegyes épületekben terített asztalokhoz, még egy óra tájban hozzá ültek a' Vendégek. Mindenik Táblát meg örvendeztették a' Fő Hertzegek; 's velek együtt sok Fő Méltóságok személyes jelenlétekkel, 's mindenütt örvendetes *Ellyen* kiáltásokkal fogadtattak. Primás ő Eminentziája is el járta néhányad magával a' Táblákat, 's ivott, még pedig a' mint illett magyarul, a' Magyar Kompániák' egészségekért; mellyek ismét hasonló buzgóságú magyar kívánsággal viszongolták Hazánk' Fő Papijának szíves kívánságát. Közel reá ment öltözéssel 800-ra a' meg vendégelt Személyek' száma, 30 nál több Szakácsok sütöttek 's főztek. Nem tsak

tsak az 1 számmal jegyes Palotában lévő két asztalok voltak fejedelmi módon meg rakva, hanem a több Táblákon is bővség uralkodott mind étel, mind ital dolgából. — Nevelte a' vigságot az asztali muzika, mellynek szavánál, mindjárt reá kezdtek ebéd után a' 7 és 8 számakkal jegyes épületekben a' tántzot. Estve felé Teátrum nyittatott, 's újra a' fenn meg nevezett Operát jádzották. Bálak váltották fel a' teátrumi mulattságot. A' 7 szám alatt levő épületben (melly az úgy nevezett *Marionetten-Theater*, az az, olly játék néző hely; a' hol a' jádzó személyek fa-bábokból állanak) tartatott a' magyar, a' 9 szám alatt lévő szálában pedig a' német tántz. A' nagy Teátrumban (2) az Udvarnak vólt maskarás Bállya. Mindenik Bálban bőven vólt az enni 's inni való. Szabad vólt pedig a' nem-maskarás Bálakba bé menni kinek kinek minden külömség nélkül; a' maskarás Bálba is bé hotsáttattak megválasztva a' Személyek. A' Fő Hertzegek, néhány Követökkel együtt el mentek a' más két Bálaknak nézésére is; ejjél után pedig a' magok Báljokban kívántak magyar tántzot látni. El hozatták tehát egyik Bandát a' *Marionetten-Theater*ből, melly is rá kezdvén vér pesdítő nótáját, úgy ki tettek magokért Gróf *Eszterházy Károly* 's *Bakó Kis-Affonyok*, két ugrós magyar tántzoknak igen kellemetes módra való el járása által, hogy a' körülöttök álló mind két nemü Méltóságoknak tellyes meg elégedéseket érdemlették. A' *Spanyol* Követné kivált, felette szembetünőképpen kinyilatkoztatta a' derék két magyar tántzos Személylyeknek nézéséből származott örömét. Reggeli 4 órakor oszlott el a' maskarás Bál. Addig, 's még azután is annyi süttet, süteményt, drága borokat, mondola-tejet, tzitromlevet, kávé, puntsot, hidegítőt, gyümöltsöt 's a' t. lehetett enni és inni kinek kinek, valainennyi tettett. Nem hallomásból, hanem tulajdon tapasztalásunkból írjuk, a' mit irunk. Minémü bővséggel kellett lenni a' tzitrom-lének, abból könnyü megítélni, hogy tsak ezen a' napon húszöt ezer tzitromot

mot' metéltek fel. — Melly kedvekre ehettek. ihat-
tak 's mülathatták pedig magokat az alaton farsúga
is a' több Bálokban; ennek hathalólabb bizonyága
nem hozhatnánk fel; mint egy falusi Embernek
Társához mondott ezen szavait: „*Pajtás! Igen
engem 's a' t. azt gondolom, hogy most vífznek a' Pa-
raditsomba!*”

Auguszt. 4-dik napján, dél előtt-gyönyörű paripák
ra ültek a' Fő Hertzegek, H. *Eszterháziakkal*,
nehány más Gavallérokkal egygyütt, és *Monbizsu* fe-
lé indultak, kiket sok Dámák; és Gavallérok hialó-
kon követtek. Mind a' paripák, mind a' hintók a'
Hertzegéi voltak. *Monbizsu*, egy hires Kastélynak
a' neve, melly *Szent Miklós* nevű Helységen túl egy
óránnyira fekszik *Eszterházához*. Igen kedves mülá-
tó helye volt az a' meg holt H-nek. Meg is kell val-
lani, hogy a' jó iznek regulái szerént nagyon kélti-
tve, 's felékesítve. — A' *Monbizsuból* lett vissza-
vetelt ebéd követte; ezt pedig teátroni mólaltsági
banem ez úttal tsak az első részét jádzották el az
Operának, és Ballétnek. Fel váltotta a' teátroni
játékot a' tüzi mesterség. Illyen tüzi mesterséget
soha sem adott még *Stuzer Bétsben*. Többre is ment
a' hozzá való 5000 forintnál; magának *Stuvernek* fá-
radtságát pedig 8000 forintokkal jutalmaztatta meg a'
Hertzeg. Tsak a' volt a' kár a' tüzi mesterségben,
hogy egy ábrázolás előbb égett, mint sem reá ke-
rült volna a' sör. Még tartott a' tüzi mesterség, mi-
dön már hozzá fogtak a' Kertnek másodszeri ki-
lágosításához. Vatsora után kezdődött az állortzás
Bál, melly tsak nemvirradtig tartott. Ebben is szint
olly bőv volt az enni 's inni való, mint az előtt va-
lóban. Sok alrendűek is tántzoltak banne egygyütt
a' Fő Hertzegekkel, a' Házi Gazdasszonyának hívá-
sára.

Auguszt. 5-diken reggel, vadászatra vitte Hg *Esz-
terházy* a' Fő Hertzegeket, 's a' még nálla mara-
dott Méltóságokat. Merő Dámvadakat löttek. —
Estvél 7 óra tájban elő állottak az utazó hintók, 's
bútsu: vévén a' Fő Hertzegek, *Buda* felé vették út-
jokat. A' hintók előtt, *Sopron Vármegyé* — — —
Vité.

Vitézei lovaglottak *Kapuvárig*. *Budára* 6-dikon estve lett a' pompás bémenetel. 8-dikon béiktattatott Nádor Ispány ő Kir. Fő Hertzegsége, Kir. Helytartó Tanátsnál lévő Elölülőségébe; 9-diken pedig *Ne Pestvármegyei Fő Ispányságába*.

Vissza térünk még egy kevéssé *Eszterházra*, 's némelly rövid jegyzéseket kívánunk tenni, minekelölte véget vetnénk ez úttal róla való beszédünknek. — Auguszt. 2, 3, és 4 dik napjain temérdek sokaság volt *Eszterházon*. Az oda sereglött Máltóságok közzül, meg fogjuk nevezni következő Levelünkben a' Főbbeket. — a' 3 Fő Hertzegek, kurta magyar mentékben díszeskedtek. Magyarossan voltak öltözködve a' két Hertzegnék is *Antalné és Miklósné*, kiknek szép termeteket még szebbe formálta a' nemzeti öltözet.

Illy két szép, de egyszersmind jó két Affzonyal ritka Házat áldott meg az Isten. — Ugy értettük mindenektől, hogy meg haladta a' két száz ezeret a' Hertzeg' költsége! Nagy reménységet veszünk ezen nemes bű kezűségéből ő Hertzegségének az eránt, hogy kedves Hazánk egy jó Fiát találja fel a' Hertzegben. Mert ha Nemzetének, 's Hertzegi Házanak ditsőségét oly költséges pompával kívánta nevelni ő Hertzegsége: hogy' sajnállana tehát a' tudományok', 's mesterségek' virágoztatásáért áldozatokat tenni Hazájának; úgymint a' mellyekkel mind az egész Nemzetnek, mind különösen önnön Maradékának is valóságos hasznát, s' ditsőfféget eszközölheti, és a' maga bődlog emlékezetét örök időkre fennmaraszthatja!

Kassáról írja egy derék Hazafi, hogy *Gr. Csáki* Antal birtokában lévő *Göntz* nevezetű Mező Városban egy fürdőt találtak, melly, kivált a' *Rheumatismus*, és *Contractus* betegségekre vézv: igen hathatós. A' meg nevezet Ember Izerető Gróf igen tsinos épületeket tsináltatott is már a' fürdőhoz, 's minden meg kívántató készületeket szállittatott oda. Rendeltetett két jó Chyrurgust is: pedig már ott lakott ama híres *Tegläffy András*. (Jul. 18-dikán dél előtt, 173 házigetett el egy Parokhiával, 's az újjonnan készült Templommal együtt.)

Mint hogy Nádmézkonfekt készítő *Henrikh Hanselmann* János, ki is Német Országban a' *Hohenlöhel* Hertségben *Öhringenben* vette származását, ez előtt egy esztendőnek előtt Magyar Országba el útozván, az őltától fogva magát tellyességgel nem jelentette: ezen az okon alkalmatosságot szolgáltatót a' maga után való tudakozódásra; és az a' kívánság iránta, hogy vagy maga, vagy pedig ha maga, reménység felett beteg, vagy meg-hólt volna, más valaki, a' ki az ő életének környül állásait tudja, Bétsben a' Franciskánusok piattzán, a' 952 szám alatt lakó *Ján* nevezetű Hertségi Residensnel tégyen ez iránt jelentést. Az ez iránt tétetendő minden nemű költségért illendő elég-tétel ígértetik.

Nemes Bihar Vármegyében lévő Székelyhídi és Dioszegi Uradalmokhoz tartozó, Nagy Várad és Debreczen közt fekvő igen jó haszonvehető egynehány Puszták u. m. Gyapoly, Kerekegyház, Kaizlza, Kis Fejérthó, Fantsal, azon kívül még egyéb féle *Beneficiumok*-is, nevezetesen pedig: Kalmár-Boltok, Csapszékek, Mészárszékek, Pálinka főző alkalmatosságok hozzá tartozandó szükséges Üstökkel és egyéb szükséges Eszközökkel együtt, Vadászat és Halászatoknak haszonvétele, nem különben a' Hid és Vásár Vámnak jövedelmei 's t. három egymás után következő esztendőkre u. m. a' 1-ma Januarii 1792. usque ultimam Decembris 1794. Kotyavetye által a' többet ígérőknek Arendába fogtak adni. Mivel pedig ezen Kotyavetyéhez Sz. *Mihály* Havának 1-ső napja vagyon meg határozva, tehát azok, a' kiknek az említett haszonvételeknek Ex-arendatiojára kedvek vagyon, ne terheltefsenek a' fent említett napon reggeli 9 órakor a' Székelyhídi Kallélyban az oda-való Uraság Tisztsége előtt megjeleni, a' hol addig-is a' kötendő Contractus vagy is egyezés Leveleknek *Conditioi* felől minden nap értekezni lehet.